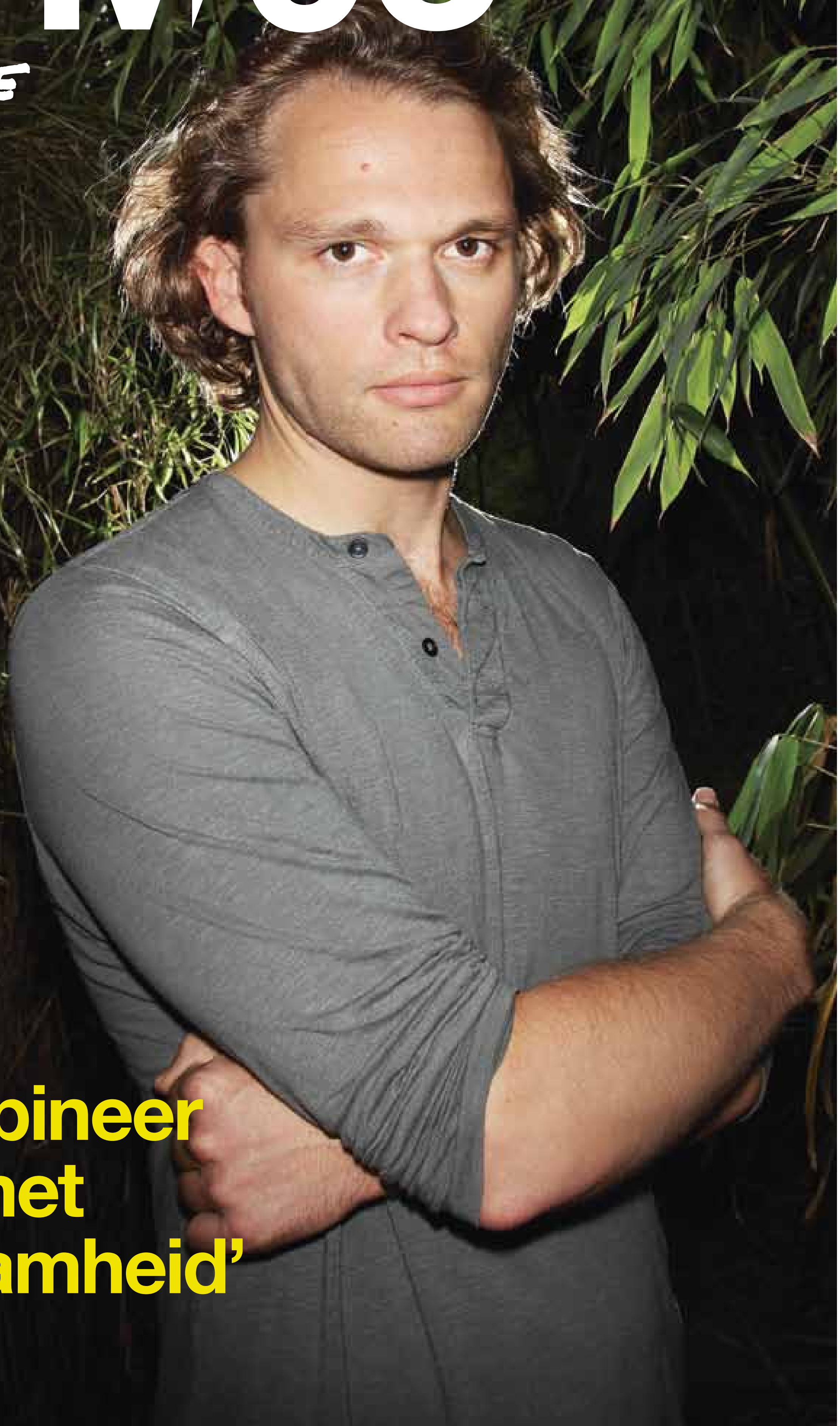
GPM03

GREENPEACE

Nike en Adidas produceren kleding met een luchtje

Kiest u ook voor ons online magazine?

De nieuwe Rainbow Warrior komt naar Amsterdam

‘Ik combineer mode met duurzaamheid’

Christiaan Maats (31), ontwerper OAT Shoes

'Mijn producten vertellen een verhaal'

OAT Shoes zijn volledig afbreekbare sneakers. Als je ze hebt afgedragen, kun je ze begraven zonder dat ze een giftig spoor achterlaten. Sterker nog, er groeien bloemen uit. Het enige wat Christiaan nog wenst, is onschadelijke lijm. Zolang die er niet is, worden de schoenen gestikt: 'Als ik concessies ga doen, klopt het verhaal niet meer.' Christiaan geeft met zijn schoenontwerp het goede voorbeeld. Dat staat in schril contrast met de praktijken van grote merken als Nike en Adidas.

pag 6 >

GPM03

Kort

LEGO LOOPT BARBIE VOORBIJ

Wie heeft er niet mee geworsteld: die vervelende verpakking om een speeltje van Disney, Lego of een Barbie? De verpakking die u probeert kapot te trekken, bevat niets minder dan samengeperst, eeuwenoud regenwoud. Want deze speelgoedproducenten kopen papier van de beruchtste regenwoudverwoester van Indonesië, Asia Pulp and Paper (APP). Tropische bossen en veengebieden, de kwetsbare leefgebieden van dieren en planten, worden met de grond gelijkgemaakt voor papierpulp. 'Dat moet anders', zei Greenpeace samen met honderdduizenden verontruste consumenten wereldwijd. Lego ging al om. De producent van het bekende bouwsteentje neemt geen papier meer af van leveranciers - waaronder APP - die betrokken zijn bij ontbossing.
En zette een plan in elkaar om bossen verder te sparen: door minder verpakkingen te produceren, meer gerecycled materiaal te gebruiken en in de toekomst alleen nog FSC-gecertificeerde producten af te nemen. Nu de andere speelgoedfabrikanten nog.

ZONNE-VLINDERS

Een kroonluchter van honderden helblauwe vlinders, 502 om precies te zijn. Wie goed kijkt, ziet dat de vleugels zijn gemaakt van minuscule zonnepanelen. De lamp, die in zijn eigen energie voorziet, is ontworpen door Jeroen Verhoeven en te bewonderen in museum Boijmans van Beuningen. Samen met vele andere ontwerpen die het midden houden tussen duurzame gebruiksvoorwerpen en kunst. Zoals de machine van het Oostenrijkse duo mischer'traxler die een krukje vervaardigt met het zonlicht van één dag. Afhankelijk van het beschikbare licht heeft het krukje elke dag een andere kleur en een ander formaat. Hoe groot zouden de krukjes in Rotterdam worden?
'Nieuwe energie in design en kunst', Boijmans van Beuningen,
15 oktober 2011 - 26 februari 2012.
www.boijmans.nl

RECHTER: ATSMA MAG HOUTKEURMERK NIET ERKENNEN

In GPM02 las u dat staatssecretaris Atsma het houtkeurmerk MTCS het stempel duurzaam wil geven. Gelukkig zijn deze plannen voorlopig tegengehouden. Want voor hout met dit keurmerk plunderen houtkapbedrijven de Maleisische bossen en negeren ze de rechten van inheemse volken. Atsma (Milieu) negeerde het negatieve advies van zijn eigen toetsingscommissie en dreigde het keurmerk per 1 juli toch goed te keuren. Greenpeace spande daarom in juni een kort geding aan, samen met ICCO, Milieudefensie en het Nederlands Centrum voor Inheemse Volken. Met succes: volgens de rechter voldoet MTCS-hout nog steeds niet aan de criteria van het duurzaam inkoopbeleid van de Nederlandse overheid. Hout mag duurzaam worden genoemd als de bossen niet onder de kap lijden en de rechten van inheemse volken worden gerespecteerd. En daarover is nog te weinig duidelijkheid, vindt ook de rechter.

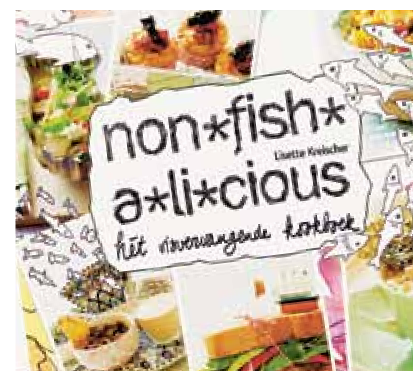

RAINBOW WARRIOR II WORDT DRIJVEND ZIEKENHUIS

Ruim 21 jaar lang was de *Rainbow Warrior II* het boegbeeld van talloze Greenpeace-campagnes.
Ons beroemde actieschip is nu te oud om op volle kracht over de oceanen te varen, maar nog jong genoeg voor een tweede leven. We zijn er daarom trots op dat de *Rainbow Warrior II* een nieuwe bestemming krijgt als ziekenhuisschip in Bangladesh. Dankzij deze varende kliniek kan de organisatie Friendship arme mensen bereiken die in afgelegen gebieden wonen waar de gevolgen van klimaatverandering het hardst aankomen. Het schip blijft dus een belangrijke rol spelen in de wereld en behoudt zelfs (bijna) zijn naam: *Rongdhonu*, het Bengaalse woord voor regenboog. En de campagnes van Greenpeace dan? Daarvoor kunnen we rekenen op de nieuwe, milieuvriendelijke *Rainbow Warrior III*. Binnenkort te zien in Amsterdam (zie pagina 10).

FISH 'N CHIPS ZONDER FISH

De Gezondheidsraad rekende het onlangs nog eens voor: als iedere Nederlander twee keer per week vis eet, zoals wordt voorgeschreven, is dat slecht voor de zeenatuur en de visstand. Toch hoeven visliefhebbers de smaken en geuren van versgebakken vis niet te missen. Met de visvrije visrecepten uit het kookboek 'Non*fish*a*li*cious' kun je zeven dagen per week 'vis' eten, zonder dat er een graat of schub aan te pas komt. Van heuse 'fish' and chips tot visloze paella en recepten voor tonijnsalade zonder tonijn. Met kelppoeder, zeewier en viskruiden weet dierenvriend en kookgek Lisette Kreischer de ziltige smaak van vis heel dicht te benaderen. Glas witte wijn erbij en laat maar komen, die nazomer!

ZEEPAARDJES REDDEN MET EEN IPHONE

Ziet u iemand turen naar zijn iPhone, langzaam rondjes draaiend, duidelijk op zoek naar iets op dat scherm? Dikke kans dat hij het spel *SOS Seahorse* speelt. Met deze app, ontwikkeld door Greenpeace, redt u zeven dagen achter elkaar bedreigde zeepaardjes in een virtuele oceaan via opdrachtjes en quizzen. Elke dag verschijnt een nieuwe bedreiging die u moet bezweren. Verdien extra punten door bijvoorbeeld een verdwaald zeepaardbroertje te vinden, of zoek naar geheime berichten in de zee. Bijna jammer dat het spel maar zeven dagen duurt. Een enthousiaste speler reageerde via iTunes: 'Zo kunnen we een klein beetje voelen hoe het is om een weekje dagelijks paraat te staan voor de toekomst van moeder aarde!' U kunt *SOS Seahorse* gratis downloaden via iTunes. Alleen voor iPhone, iPod Touch en iPad.

DRINKWATER MET EEN LUCHTJE

Bijproduct van kleding Nike en Adidas

© Lu Guang

Schoenzolen van lucht, ademende broeken en heuse 'sport couture'. Innovators Nike en Adidas tilden sportkleding de laatste jaren naar een ongekend niveau. En dankzij een minstens zo innovatief imago weten ze de waarheid achter hun productieproces goed te verbergen. Want in China dragen niet de mensen, maar de rivieren de kleur van het modeseizoen.

>

Kinderen poedelen in deze rivieren rond, mensen doen er de was en vissersboten varen af en aan. Dat het water een blauwe, roze of groene schuimkraag heeft en raar ruikt, zijn ze inmiddels gewend. De oorzaak kennen ze ook: afvoerpijpen die vooral 's nachts tienduizenden liters afvalwater uitspuwen.

COCKTAIL

De Chinezen die aan de Jangtsekiang en Parelrivier wonen, zijn omringd door duizenden textielfabrieken die hormoonverstorende, kankerverwekkende chemicaliën in deze rivieren lozen. Tot die ontdekking kwam het team van Lu Yifang, campagneleider giftige stoffen van Greenpeace in China. Ze nam watermonsters bij de afvoerpijpen van twee textielfabrieken: het Youngor Textile Complex aan de Jangtsekiang en de Well Dying Factory Limited aan de Parelrivier. De schuimende proefjes werden geanalyseerd door het Greenpeace-laboratiorum aan de Britse Universiteit van Exeter en het onafhankelijke laboratorium Omegam in Nederland. Lu: 'Daaruit bleek dat er een cocktail aan chemische stoffen wordt geloosd. Onder andere alkylfenolen (hormoonverstorend) en perfluorverbindingen (kankerverwekkend), die niet biologisch afbreekbaar zijn en zich ophopen in de voedselketen.'

VERANTWOORD?

Meer dan 100 miljoen mensen drinken het water van de Parelrivier en de Jangtsekiang, de langste rivieren van China. Datzelfde water irrigeert ook de Chinese akkers en spoelt verder naar alle wereldzeeën. Maar er kwam meer schokkend nieuws bovendrijven. Het grondige speurwerk van Lu's team onthulde dat zogenaamd verantwoorde topmerken als Nike en Adidas hun kleding in diezelfde gifdumpende fabrieken laten maken. 'China is de fabriek van de wereld', zegt Lu. Als je aan de Jangtsekiang en de Parelrivier staat, kun je niet anders dan dat beamen. Sinds de economische hervormingen in de jaren zeventig zijn duizenden industriële zones langs hun oevers opgedoken. De Yangtze Industrial Belt waar ook het Youngor Textile Complex is gehuisvest, strekt zich tegenwoordig uit over zeven provincies en is goed voor ongeveer een vijfde van de Chinese economie.

GOEDKOOP

De fabrieken die aan de oevers van beide rivieren zijn gevestigd, gebruiken massa's zware chemicaliën (zoals alklyfenol en perfluorverbindingen) bij het verven, wassen, printen en afwerken. In China zijn deze giftige stoffen goedkoop, beschikbaar en is het gebruik ervan amper aan wetten en regels gebonden. In combinatie met extreem goedkope arbeidskrachten is China daardoor al zestien jaar de grootste exporteur van textiel en kleding. Een gegeven waar Nike en Adidas dankbaar gebruik van maken. In de jaren tachtig sloot Nike als eerste grote sportkledingmerk zijn fabrieken in Amerika en vertrok naar Azië. Adidas volgde een paar jaar later. De beslissende factor is geen geheim: kostenbesparing. Door hun producten in een land als China te laten maken, omzeilen ze de westerse regels - en dus de kosten - van schoon produceren. Want het gebruik van chemicaliën die de hormoonhuishouding verstoren en kanker verwekken, is in Europa en Amerika al lang aan banden gelegd.

GROEN WASSEN

Met hun creativiteit en vernieuwing creëerden Nike en Adidas de afgelopen jaren een positief en groen imago. Maar schijn bedriegt. In werkelijkheid draait het natuurlijk vooral om geld: in het boekjaar 2009 draaide Nike $ 19,2 miljard omzet en Adidas $ 10,4 miljard. Niet welverdiend, maar dankzij hun oogverblindende imago lijkt de consument ze die dollars wel te gunnen. Sterker nog: Nike en Adidas zijn daarin zo succesvol, dat ze als duurzaamheidsleiders in de *Dow Jones World Sustainability Index* genoteerd staan. Dat alleen al was genoeg reden

>

© John Novis | Lu Guang

> voor Greenpeace om het groene beleid van beide bedrijven verder te onderzoeken. Lu: 'Nike en Adidas hebben uitgebreide MVO-programma's waarvoor ze erkenning krijgen. Ze produceren dikke rapporten en websites vol woorden als verantwoordelijkheid en duurzaamheid. Adidas streeft bijvoorbeeld naar 'nulemissie'. Geweldig, tot je verder leest. De ambitie beperkt zich tot zaken als energie- en papierbesparing in de Adidasgebouwen in het Westen.' Beide sportmerken schrijven ook veelvuldig over het beperken van het gebruik van chemische stoffen. En wie nog verder leest, ontdekt dat het alleen gaat over de chemicaliën in het eindproduct: de sportkleren of de schoenen. Daaraan stellen de bedrijven wel grenzen. Over het lozen van giftige stoffen via het afvalwater staat niets in hun beleid.

SPELREGELS

Mens en natuur bewust blootstellen aan kankerverwekkende en hormoonverstorende stoffen is onacceptabel. Hoog tijd dat deze merken hun spelregels veranderen, vindt Greenpeace. Een eerste stap is samen met hun leveranciers gevaarlijke stoffen vervangen door bestaande, veiligere alternatieven. Want door hun innovatietalent te gebruiken voor een echt schone, duurzame productieketen, valt veel meer te winnen. Lu: 'Kijk maar naar Apple. Dat nam de leiding in de elektronica-industrie door giftige stoffen als pvc en broom uit zijn producten te halen en alternatieven te bedenken.' Ooit stond Apple in dezelfde schoenen als Nike en Adidas, en onder grote druk van Greenpeace en consumenten wereldwijd. 'Moet je kijken wat dat Apple opleverde: grensverleggende producten én al jaren een stijgende omzet.'

SCHOONMAAK

Iedereen wil kleding dragen zonder enig gevoel van schaamte. Ook van Nike en Adidas. Samen met consumenten wereldwijd riepen we daarom deze merken op hun kledingproductie schoon te maken. Het laatste nieuws hierover leest u op www.greenpeace.nl/detox.

TIJS RENT VOOR GREENPEACE

Letterlijk je lijf inzetten voor je favoriete goede doel. Dat kon op 10 juli tijdens de Helden Race. Een groot aantal helden rende door het Amsterdamse Bos om zo veel mogelijk geld op te halen. Tijs liep voor Greenpeace. 'Omdat ik zo van dieren en bomen houd.'

>

Tijs Hooiveld is pas 5 jaar, maar hij holde zijn beentjes uit zijn lijf. De eerste uitdaging begon al vóór de Helden Race. Alle deelnemers beloofden minimaal € 300,- voor hun goede doel te werven. Pas dan mochten ze aan de start verschijnen om onder gejuich van supporters 6 kilometer (hard) te lopen. Tijs kon na zijn race maar liefst € 533,- aan Greenpeace overmaken. Hoe kreeg hij dat voor elkaar? 'Ik kreeg geld van mijn oma's, opa's en ooms en tantes. Met papa ben ik langs de deuren gegaan in onze straat.' En heeft Tijs lekker gelopen? 'Ik vond het best lang. Maar ook wel leuk. Ik kreeg een hele mooie medaille van mijn zusje. Van chocola!'

Doet u binnenkort mee aan een sportevenement en wilt u geld inzamelen voor Greenpeace? Start dan uw eigen actie op www.greenpeace.nl/mijnactie.

© Manja Stroomer

NIEUWE RAINBOW WARRIOR KOMT NAAR AMSTERDAM

‘Vanaf 29 oktober staat het Java-eiland op z’n kop’, voorspelt Bernadette Vieverich. Zij organiseert voor Greenpeace een week vol activiteiten om te vieren dat ons nieuwe, milieuvriendelijke vlaggenschip van de werf is gerold. Helpt u mee hier een groot feest van te maken?

>

In juni ging Bernadette in Bremen kijken hoe het stond met de bouw van ons groene actieschip. ‘Ik was erg onder de indruk. Wat een enorm schip! Deze *Rainbow Warrior* is meer dan 58 meter lang, dat is 10 keer mijn woonkamer. En natuurlijk is dit schip niet alleen snel en energiezuinig, maar ook voorzien van de modernste milieuvriendelijke technieken.’ Zo zijn de 55 meter hoge masten echt iets bijzonders: ze kunnen veel meer zeil dragen dan gebruikelijk en dus veel meer wind vangen. Niet onbelangrijk voor een schip dat vooral op windkracht vaart. ‘Dit is echt een waardige opvolger van de legendarische *Rainbow Warrior*’, zegt Bernadette.

Greenpeace viert de komst van de *Rainbow Warrior* met iedereen die het milieu op welke manier dan ook een warm hart toedraagt. Bernadette: ‘De *Rainbow Warrior* verdient een groots onthaal, dus we pakken het groots aan.’ Wat kunnen we verwachten eind oktober? ‘Heel veel. Op het Java-eiland in Amsterdam zetten we een grote circustent op met een muziekpodium en een bioscoopzaal. We tonen historisch filmmateriaal, er zijn optredens en wie niet aan boord kan, krijgt een virtuele rondleiding op de *Rainbow Warrior*’, somt Bernadette op. ‘In het laatste weekend van oktober en het eerste weekend van november zijn er kinderactiviteiten, en er is een markt met groene producten waar je van alles kunt ruiken, proeven of zelf maken. Op maandag en donderdag dagen we creatieve, betrokken denkers en doeners uit om samen aan de slag te gaan met het thema “duurzaamheid in eigen handen” in het spel *Global message in a bottle*.’

Een geweldige - en misschien wel de enige - kans om ook op dit schip rond te lopen en alles van dichtbij mee te maken, krijgt u door mee te helpen als vrijwilliger tijdens de festiviteiten. ‘In totaal hebben we 450 vrijwilligers nodig voor rondleidingen en allerlei andere activiteiten’, vertelt Bernadette. ‘Ik roep daarom iedereen die wil helpen op zich aan te melden. Alle handen zijn welkom!’

Wilt u tijdens dit evenement ook onderdeel zijn van de crew op en rond de *Rainbow Warrior*? Meld u dan aan op www.greenwire.nl en wij nemen contact met u op.

Het volledige programma vindt u op www.greenpeace.nl/rainbowwarrior.

Bernadette Vieverich

JUST BUY IT.

Gorilla & GREENPEACE

Scheur deze poster uit en hang hem voor uw raam, op het werk, de sportschool of in de supermarkt. GPM03

DUITSLAND VERSUS NEDERLAND

© Andrea Gritter

Nu Duitsland besloten heeft zijn kerncentrales te sluiten, krijgt schone energie in Europa een flinke stimulans. Helaas mist de Nederlandse regering onder Mark Rutte de duurzame boot. Op landelijk niveau is ons land inmiddels in de Europese achterhoede terechtgekomen. Maar onder burgers ontbreekt het niet aan ondernemingslust: schone-energie-initiatieven schieten in heel Nederland als paddenstoelen uit de grond.

>

De kernramp in Fukushima heeft Duitsland ertoe gebracht afscheid te nemen van kernenergie. De regering-Merkel zal alle zeventien kerncentrales in de loop naar 2022 stapsgewijs sluiten. Bij de plannen voor een energietransitie heeft de Duitse regering goed gekeken naar het Greenpeace-scenario voor een Europese energie[r]evolutie. Het wegvallen van kernenergie - nu goed voor 23 procent van de Duitse elektriciteitsproductie - vangt ze op door flink te investeren in energie uit zon en wind. Duurzame elektriciteit zal in 2020 een aandeel van 35 procent leveren. Om schommelingen in de energieproductie uit deze duurzame bronnen op te vangen, wordt gekozen voor hoogefficiënte gascentrales met warmtekrachtkoppeling. Duitsland investeert dus niet massaal in kolencentrales, maar zet echt een grote duurzame stap vooruit.

Volgens Greenpeace kunnen en moeten de Duitse kerncentrales én de kolencentrales veel sneller dicht. Toch is het bijzonder goed nieuws dat een groot land als Duitsland de overstap naar schone energie maakt, vindt Kim Schoppink, campagneleider klimaat en energie van Greenpeace. 'Het feit dat de derde economie ter wereld zoiets doet, heeft een enorme impact. Schone energie zal nu veel sneller goedkoper worden.' In Nederland liggen de zaken in politiek opzicht radicaal anders. Minister Verhagen blijft vasthouden aan het regeringsplan om de bouw van een tweede kerncentrale naast Borssele toe te staan. Onbegrijpelijk, omdat Nederland vanaf volgend jaar een elektriciteitsoverschot heeft. Kerncentrales zijn niet alleen riskant en vervuilend, maar ook onbetaalbaar zonder forse overheidsbijdragen. Kim: 'Terwijl veel landen er de rem op zetten, gaat Nederland keihard door met kernenergie.'

STROOMPROSUMENT

Bij onze oosterburen is schone elektriciteit inmiddels een bloeiende bedrijfstak, goed voor honderdduizenden nieuwe arbeidsplaatsen. Burgers, ondernemers en boeren kopen gezamenlijk windmolens of zonnepanelen in, al dan niet met steun van lokale overheden. Die populariteit is onder andere te danken aan de gunstige vergoeding die er is voor het terugleveren van duurzaam opgewekte stroom aan het openbare net. Als de Nederlandse regering haar burgers en bedrijven op dezelfde manier zou faciliteren, zou schone elektriciteit ook hier groot kunnen worden.

'Ideeën en goedlopende initiatieven zijn er genoeg', zegt Martijn Messing van Our Common Future (OCF) 2.0, een project van een groep mensen met goede ideeën die een duurzame samenleving dichterbij wil brengen. 'Vooral de laatste jaren worden grote sprongen gemaakt', zegt Messing. 'In sneltreinvaart komen er nieuwe kleine, energiemaatschappijen bij, vooral coöperaties die met zonne- en/of windenergie werken. Verspreid over heel Nederland zijn er nu al meer dan honderd en ze krijgen in korte tijd heel veel leden.' Dat heeft volgens hem twee oorzaken: de stijgende 'gewone' stroomrekening, en het feit dat vooruitstrevende lokale overheden het ontstaan van kleine energiemaatschappijen stimuleren. OCF 2.0 voorspelt dat de consument uiteindelijk een 'prosument' zal worden, die zijn eigen elektriciteit opwekt. Dat betekent bijvoorbeeld dat een gemiddelde stroomrekening in 2035 uit zelf opgewekte elektriciteit bestaat, waardoor de gebruiker per saldo geld terugkrijgt. 'Een zeer aanlokkelijk perspectief', zegt Messing. 'De techniek en de wil zijn er, nu de wet- en regelgeving nog.'

—

'Schone energie zal nu veel sneller goedkoper worden'

—

EXPERIMENTEREN

Gek genoeg moeten mensen die samen schone stroom opwekken voor eigen gebruik hierover energiebelasting betalen. Alleen energie die op het eigen dak wordt opgewekt, geldt als 'zelflevering' en mag dus worden verrekend met de energierekening. Noodgedwongen krijgen de leden van de tientallen windcoöperaties in Nederland hun inleg daarom uitbetaald in rente, en niet in stroom. Maar er begint iets te borrelen. Neem coöperatie De Windvogel, 2.000 leden groot en in het bezit van 5 windmolens. De coöperatie produceert voor elk lid jaarlijks meer stroom dan een gemiddeld huishouden verbruikt. Sinds kort kunnen leden kiezen voor zelflevering.

>

> Over de geleverde energie draagt De Windvogel demonstratief geen energiebelasting af. 'Spannend hoe het verder gaat', zegt Jaap Hoogendoorn, woordvoerder van De Windvogel. 'Als zelflevering ook bij windmolens officieel wordt toegestaan, zou dat een doorbraak betekenen.'

Ener.Coop, een pas opgerichte windenergiecoöperatie, heeft de zaken anders aangepakt. 'Omdat we geen langlopende lening bij anderen hebben, zijn onze kosten een stuk lager dan die van veel andere windcoöperaties', zegt Niels Korthals Altes, een van de twee oprichters. 'Net als bij zonnepanelen doet de eigenaar een eenmalige investering, waarna hij zijn eigen stroom krijgt geleverd. Als alles goed gaat, bieden we eind dit jaar de eerste stukjes aan van windmolens die in 2012 gaan draaien.' Ener.Coop draagt wel energiebelasting af, maar vanwege de lage kosten en de hoge windopbrengst van zijn windmolens in het winderige Middelharnis, wegen de totale baten toch op tegen de kosten.

ZONNE-ENERGIE ZONDER SUBSIDIE

Gelukkig zijn er steeds meer particulieren die weigeren zich uit het veld te laten slaan door onze passieve regering. De helft van alle Nederlanders staat inmiddels open voor zonne-energie, blijkt uit onderzoek van Motivaction. Nu de wereldwijde afzetmarkt van zonnepanelen snel groeit, dalen de kosten voor de consument. Zonne-energie komt in rap tempo binnen het bereik van veel Nederlanders. Intussen zijn er flink wat particuliere initiatieven die mensen helpen de stap naar zonne-energieproducent ook echt te zetten.

Een daarvan is Buurtkracht 100, een organisatie die particulieren stimuleert om samen met hun buren zonnepanelen neer te leggen. Lekker zelf doen, is de slogan van initiatiefnemer Juul Martin. 'Omdat samen doen leuk is en omdat het kan, zonder subsidies. Wij willen zonne-energie *cool* maken.' De organisatie helpt met de gezamenlijke inkoop van zonnepanelen voor de hele straat. En ze verspreidt de kennis van zaken die de deelnemende buurten verzamelen. De eerste jaren betalen deelnemers al minder aan stroom dan normaal, en als hun investering na een aantal jaren is afbetaald, hebben ze gratis stroom. Martin en zijn twee mede-initiatiefnemers zijn nog maar enkele maanden bezig, maar de eerste reacties zijn zeer positief. 'Het vertelt zich snel door. Als je bijna zelfvoorzienend bent en ook nog eens minder betaalt dan voor fossiele stroom, heb je een interessant verhaal op een verjaardagsfeestje.' Martin en zijn compagnons willen liefst zo snel mogelijk op alle daken van Nederland zonnepanelen hebben. 'Ik droom ervan dat we binnen twee jaar overbodig zijn, omdat zonne-energie dan doodnormaal is.'

ZELF DOEN!

Wie zelf schone energie wil opwekken, hoeft al lang niet meer te wachten op een leuke subsidieregeling. Nederland kent talloze initiatieven waaraan u kunt meedoen. We geven een aantal inspirerende voorbeelden:

- Wij Willen Zon
Deze stichting, een initiatief van Urgenda, kreeg vorig jaar veel publiciteit. Via collectieve inkoop door 3.000 particulieren en honderden bedrijven kon ze tegen zo'n 30 procent korting zonnepanelen aanschaffen. Mede daardoor is het aantal zonnepanelen in Nederland de afgelopen twee jaar verdubbeld. Het succes is zo aanstekelijk, dat de actie is uitgebreid met Wij Willen Zon op School en Wij Willen Zon op de Kerk.
www.wijwillenzon.nl

- Het Zonnecollectief en Urgenda maken nu ook zonneboilers voor iedereen betaalbaar.
www.iedereeneenzonneboiler.nl

- Boer Zoekt Buur
Deelnemers ondersteunen vijftien klimaatneutrale boeren bij het installeren van zonnepanelen op hun schuurdaken. Experiment met zelflevering.
www.boerzoektbuur.nl

- Transition Towns
Lokaal zijn bewoners in heel Nederland aan de slag met projecten om hun manier van wonen, eten, werken en leven minder afhankelijk van olie en meer duurzaam te maken.
www.transitiontowns.nl

SALDERING MOET BETER GEREGELD

Elektriciteit die in of op uw huis wordt opgewekt, kan vaak worden verrekenend met de stroom die u verbruikt. Deze zogenaamde saldering geldt niet als die electriciteit afkomstig is van windmolens of bijvoorbeeld uw zonnepanelen op het dak van uw buurman. Volgens de rijksoverheid is dit geen 'zelflevering', ook al is die energie bedoeld voor eigen gebruik. En dus moet die zelf opgewekte energie aan het net worden geleverd en betaalt u er energiebelasting over. Dat scheelt al snel tweederde van de kosten. In juni heeft minister Verhagen toegezegd dat in zijn *Green Deal* wordt opgenomen dat ook Verenigingen van Eigenaren (VVE's) voor saldering in aanmerking komen. Dat gaat volgens Greenpeace en anderen nog lang niet ver genoeg; saldering zou ook voor coöperaties mogelijk moeten zijn.

Held met sokken

Iemand die op een onverwachte, verrassende manier iets bijzonders doet voor het milieu, dát is voor ons een ware held met sokken. In deze GPM: StoereVrouw Liesbeth Gort uit Utrecht.

naam	Liesbeth Gort
leeftijd	34
is	leider van StoereVrouwen
woont	in Utrecht

Kent u ook zo'n held met sokken?
Mail het ons: redactie@greenpeace.nl

Liesbeth Gort vindt het stoer om ook bij het winkelen rekening te houden met mens, dier en natuur. Zij shopt duurzaam, samen met 1.100 andere StoereVrouwen in Nederland. Elke keer dat je iets koopt, kies je namelijk, vinden de winkelende vrouwen. Ze hebben een machtig middel in handen en aarzelen niet dat te gebruiken: hun portemonnee. 'Niet duurzaam? Dan koop ik niet!' Op hun website stoerevrouwen.nl geven ze advies over goede producten en in *real life* trekken StoereVrouwen als koopleger door hun eigen binnenstad om eerlijke kledingmerken of energiezuinige winkeldeuren te promoten. Van Twente tot Alkmaar: de vrouwen met de roze baretten en pumps zijn overal. Ze hebben klinkende namen als Stoer Soest en Stoere Gooische Vrouwen en organiseren kledingruilfeestjes of een biologische tapaswedstrijd. StoereVrouw Liesbeth Gort staat symbool voor al deze vrouwen: zij is dit keer onze held met sokken.

Zelf een groene sok breien?
Kijk voor het gratis breipatroon op www.greenpeace.nl/sok

HENK BLEKER BELOOFT ZEERESERVATEN

© Greenpeace

Greenpeace bakende deze zomer met natuurstenen een klein gebied af in de Noordzee. Zo creëerden we het eerste zeereservaat in Nederlandse wateren. Een paar weken later nam staatssecretaris Henk Bleker het stokje van ons over: hij beloofde zeker 10 tot 15 procent van de Noordzee af te sluiten voor de visserij en andere schadelijke activiteiten. Een prachtige belofte aan het bedreigde zeeleven.

>

Bleker schrijft geschiedenis met deze toezegging, die hij deed in het actualiteitenprogramma 'Uitgesproken Vara'. Voor het eerst erkent een bewindsman die verantwoordelijk is voor visserij dat zeereservaten essentieel zijn voor het herstel van de natuur en de visstand. 'Als je kijkt hoe groot de Noordzee is, dan mag je wel 10 of 15 procent van de Noordzeegebieden aanwijzen waar de natuur even helemaal zijn gang kan gaan. Er blijft nog genoeg over', zei Bleker stellig.

'Wij dringen al jaren aan op het instellen van zeereservaten en zijn ontzettend blij met de nieuwe koers van de staatssecretaris', reageert campagneleider Tom Grijsen.

Bleker gaf aan dat het afsluiten van drie kwetsbare Noordzeegebieden voortvarend wordt aangepakt als het aan hem ligt. Tom: 'Bleker lijkt serieus voor een ander beleid te kiezen. We houden natuurlijk goed in de gaten of deze mooie woorden ook tot krachtige daden leiden.' De tijd is er in elk geval rijp voor. Bleker deed zijn belofte vlak nadat de hervorming van het Europese visserijbeleid van start ging. Eurocommissaris Maria Damanaki maakte duidelijk dat ze snel een einde wil maken aan de overbevissing: 'Anders houden we geen vis meer over.'

'Om dat echt voor elkaar te krijgen, zullen we in totaal 40 procent van de wereldzeeën tot zeereservaat moeten uitroepen', stelt Tom. 'Dan kan het zeeleven zich overal herstellen en kunnen we in de toekomst weer onbezorgd vis eten.'

NATUURSTENEN

Tom koos begin juni het ruime sop, samen met een ervaren Greenpeace-bemanning. 'Met onderwatercamera's lieten we zien hoe schitterend het leven in de Noordzee is. We zagen paarse zeeslakken, scholen vis, krabbetjes, dodemansduim en anemonen. Een stukje Nederlandse wildernis waarvan je als landbewoner het bestaan niet vermoedt. Bóven water dook tot onze verrassing tweemaal een kleine walvis naast het schip op: een dwergvinvis.'

ASBAK

De onderwaterbeelden waren helaas niet altijd even mooi. 'Er waren dagen dat we een landschap zagen dat deed denken aan een reusachtige asbak, met hier en daar een krab of een zeester', vertelt Tom. 'De sporen van sleepnetten waren soms nog letterlijk in de bodem te zien. Eén keer met zo'n loodzwaar sleepnet door de zeebodem ploegen, betekent dat het bodemleven weer jaren moet herstellen. Daarom lieten we aan het eind van onze tocht tientallen natuurstenen met houten zeepaarden naar de zeebodem zakken. Daar beschermen ze het kwetsbare bodemleven tegen de sleepnetten van vissers. Als Henk Bleker zijn zeereservaten in de Noordzee waarmaakt, zijn onze zeepaardwachters straks hopelijk overbodig.'

—

Bleker: 'Greenpeace en ik staan aan dezelfde kant van het touw te trekken'

—

Bekijk in de digitale versie van GPM het interview met Henk Bleker in 'Uitgesproken Vara'. www.gpmagazine.nl

Tom Grijsen is campagneleider oceanen. Volg Tom op twitter: @Grijsen_GP

GPM GAAT ONLINE

Goed nieuws: u kunt ons magazine GPM vanaf nu ook digitaal lezen. Met een online magazine besparen we een flinke berg papier én beperken we de CO_2-uitstoot van Greenpeace. Kiest u voor een papieren of een digitaal abonnement? Hoofdredacteur Annemiek van Bentem legt uit wat de overstap naar GPM online betekent.

>

WAAROM VERSCHIJNT GPM OOK ONLINE?
'Veel van onze donateurs vinden het zonde dat voor GPM zoveel papier wordt gebruikt en daar zijn we het hartgrondig mee eens. Dat geldt ook voor de CO_2-uitstoot die ons drukwerk veroorzaakt. We publiceren onze rapporten en brochures daarom in de eerste plaats digitaal, dat doen we al een aantal jaren. Sinds twee jaar verschijnt ook ons jaarverslag uitsluitend digitaal. Voor het magazine zijn we nu ook zover.'

MAAR EEN ONLINE MAGAZINE KOST TOCH STROOM?
'Klopt. Over het geheel genomen is een online versie echter veel minder milieubelastend dan een gedrukte versie. Ook al stellen we natuurlijk zeer strenge eisen aan ons papieren magazine, we ontkomen niet aan de productie van (gerecycled) papier, het gebruik van inkt, printen en transport. Het digitale magazine is te lezen op de Greenpeace-website en die wordt ondersteund door servers die op groene stroom draaien.'

Annemiek van Bentem is hoofdredacteur van GPM

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN HET GEDRUKTE BLAD EN DE ONLINE VERSIE?
'De verhalen zijn dezelfde als in de papieren versie. Maar online voegen we filmpjes toe, kunt u fotoseries bekijken die onze fotografen over de hele wereld maken en direct in contact komen met Greenpeace of meedoen met onze online acties.'

KAN IK GPM OOK LEZEN OP MIJN TELEFOON OF IPAD?
'Jazeker. Ons magazine is goed leesbaar op alle apparatuur: pc, laptop, smartphone, iPad en andere tablets.'

Bekijk de online versie van GPM03 op www.gpmagazine.nl en maak uw keuze voor papier of digitaal.

BLIJFT DE PAPIEREN GPM BESTAAN?
'Ja, voorlopig wel. U kunt zelf kiezen tussen de papieren en de online uitgave. Iedere lezer die kiest voor de online versie helpt ons papier te besparen en CO_2-uitstoot te beperken. We geven alvast het goede voorbeeld: het laatste nummer van 2011 publiceren we eind dit jaar alleen online.'

HOE KAN IK GPM VOORTAAN ONLINE LEZEN?
'Een abonnement nemen op de online versie van GPM kunt u heel snel zelf regelen. U krijgt dan vier keer per jaar een e-mail met een link naar het digitale magazine en ontvangt GPM niet meer per post.
1. Ga naar www.mygreenpeace.nl. Hier kunt u eenvoudig een account aanmaken als u dit nog niet heeft. Dat is sowieso handig als u uw gegevens wilt beheren die bij Greenpeace bekend zijn (adres, e-mailadres, rekeningnummer et cetera).
2. Kies bij 'Magazine online of per post ontvangen?' voor de optie 'GPM online'.

Via MyGreenpeace wordt uw abonnement automatisch aangepast in onze administratie. Dat is voor ons de snelste en goedkoopste manier. Regelt u het liever niet online, dan kunt u het formulier invullen dat u bij dit magazine heeft ontvangen.'

Kleurrijke vechtersbaas

Met zijn azuurblauwe snoet, rode kraag en gekke hoedje lijkt de helmkasuaris op een sierlijke paradijsvogel. Tot je ziet wat voor reusachtig lichaam onder dat frêle nekje schuilt. Dan snap je meteen dat dit dier familie is van de struisvogel en emoe. Pas op je tellen als je dit dier in Australië of Indonesië tegen het lijf loopt, want deze bedreigde vogel kan met zijn vlijmscherpe klauwen flinke schade aanrichten.

© Duncan Usher/FN

VAN DOORZON-WONING NAAR AARDEHUIS

Paul van den Berg is duurzaamheidsadviseur en zijn vrouw Ruurdtje werkt in het onderwijs. Hun boodschappen doen ze vooral in de natuurwinkel, ze hebben geen auto en vliegen niet. Uit principe. Met hun twee dochters wonen ze in een gewoon rijtjeshuis in Deventer. Maar niet lang meer. De familie Van den Berg bouwt vanaf dit najaar een uniek, zelfvoorzienend huis gemaakt van aarde, oude autobanden, lege flessen, blikjes en plastic bekertjes.

>

Het is nu zes jaar geleden dat een vriend ze wees op een aardehuis dat in Zweden werd gebouwd. Een zelfvoorzienend huis, gemaakt van lokaal aanwezige grondstoffen en recyclebare materialen zoals oude autobanden. Ruurdtje: 'We waren direct verkocht, konden letterlijk niet meer slapen. Dit was onze duurzame droom die ergens in het hoge Noorden werkelijkheid was geworden.' Kort daarna vertrok Paul op verkenning naar Zweden, waar hij hielp bij de bouw van een aardehuis. Toen hij terugkwam, was het duidelijk: 'Dít is het.' Maar hoe maak je van een Zweedse droom Nederlandse realiteit?

OP WEG NAAR OLST

Vrienden van Paul en Ruurdtje vonden de aardehuizen erg interessant en zo breidde het plan zich langzaam uit. Ze begonnen met ouderwetse foto- en filmavondjes en al snel huurden ze zaaltjes waar ze druk bezochte informatieavonden organiseerden. Ruurdtje: 'Minder dan een jaar later was de basis gelegd voor de Vereniging Aardehuis: een groep mensen die wilde bouwen, werken, wonen en leven in harmonie met de natuur en in verbondenheid met elkaar.' De groep ging op zoek naar een stuk grond waarop ze haar droom kon realiseren. De gemeente Deventer was enthousiast, maar de aangeboden grond bleek te klein. Wat vervolgens gebeurde, is volgens Ruurdtje een mooi verhaal. 'Een van onze leden is yogadocent en in een les vertelde hij over onze plannen. Iemand die aandachtig luisterde, bleek wethouder van Olst, een dorp dat 10 kilometer van Deventer ligt. Zij raakte ook gegrepen door de aardehuizen en op een vrijdagavond laat belde ze op: de gemeente Olst was zeer geïnteresseerd.

DUURZAME DROOM

Aan de rand van Olst, op een nu nog braakliggend stuk grond, verrijst de komende jaren een unieke nieuwbouwwijk. De grond is eigendom van de Vereniging Aardehuis: hier wordt de droom van Paul en Ruurdtje werkelijkheid. De 23 aardehuizen zijn door de leden zelf ontworpen. 'Die van ons krijgt bijvoorbeeld een ronde woonkamer met een lichtkoepel', vertelt Ruurdtje. 'Wat alle huizen gemeen hebben, is dat ze bijna volledig zelfvoorzienend zijn dankzij zonnepanelen en waterzuiveringsinstallaties. Onze vaste lasten zijn daardoor straks veel lager dan in een 'normaal' huis. En we gebruiken zoveel mogelijk tweedehands materialen zoals autobanden en hout. De schadelijke effecten op het milieu zijn daardoor minimaal.' Een aannemer coördineert de bouw en bouwvakkers doen de specialistische werkzaamheden, maar het gros van het werk doen ze echt zelf. 'We hebben afgesproken dat iedereen zich een dag in de week aan de bouw van de wijk committeert. Anders lukt het niet.'

KLAAR VOOR DE START

De afgelopen jaren is de Vereniging Aardehuis geprofessionaliseerd. De leden hebben werkgroepen opgericht en een adviesteam van een architect, een financieel adviseur, een installatieadviseur en drie bouwcoördinatoren helpt ze bij de bouwplannen. Samen zorgen ze ervoor dat in Olst eind 2013 een prachtige, groene wijk staat. Hier geen eiken of hortensia's, maar eetbaar groen zoals frambozenstruiken en notenbomen. Natuurlijk komen er ook een kinderboerderij en een bezoekerscentrum. 'Heel belangrijk', zegt Ruurdtje. 'We willen geen eiland zijn, maar een inspiratiebron.' Van de 23 aardehuizen worden er 3 verhuurd via een woningbouwvereniging, want wonen in een aardehuis moet voor iedereen mogelijk zijn.

RETROSPECTIEF

Nu de grond gekocht is, zijn Ruurdtje en Paul vooral bezig met de bouwvoorbereidingen. De afgelopen jaren besteedden ze samen minstens twintig uur per week aan het project. Terugkijkend ziet Ruurdtje vooral een positief en soepel proces, zonder hevige frustraties of dwarsliggende gemeenteraadsleden. 'We zijn ons er wel van bewust dat we de tijdgeest mee hebben. Gemeenten staan veel meer open voor dit soort duurzame initiatieven dan zo'n twintig jaar geleden.' Hebben ze dan geen enkele negatieve ervaring? 'Natuurlijk hebben we concessies moeten doen. We mochten van de gemeente Olst een stuk grond kopen van 3 hectare, maar we konden niet meer dan 1,2 hectare betalen. Erg jammer, maar in het hele proces valt dat enorm mee. Echt, we zouden het zó weer doen.'

Aardehuizen, ook wel *earthships* genoemd, zijn bedacht door de Amerikaanse architect Michael Reynolds. In 1971 begon hij met het gebruiken van gerecycled materiaal. Gestapelde, met aarde opgevulde oude autobanden vormen de dragende muren; de rest van de muren wordt gevuld met andere, niet-biologisch afbreekbare afvalmaterialen. Ook delen van de isolatielagen kunnen bestaan uit recyclebare materialen als plastic bekertjes.

Bent u nieuwsgierig naar de aardehuizen? Op www.aardehuis.nl vindt u veel informatie en een enthousiast blog van Ruurdtje. Als u wilt, kunt u zelfs de handen uit de mouwen steken en helpen bij de bouw.

BARBIE IN ACTIE, AMSTERDAM, 30 JUNI 2011

In de straten van Amsterdam vragen onze bijzonder uitgedoste actievoerders aandacht voor Barbies misdadig mooie omhulsel. Barbie lijkt zo lief en onschuldig, maar haar verpakkingen veroorzaken een ravage in de regenwouden van Indonesië. Want daarvoor gebruikt producent Mattel papier van de Indonesische fabrikant APP. Dit bedrijf maakt regenwoud met de grond gelijk en vermaalt eeuwenoude bomen tot pulp en papier. Van Helsinki tot Los Angeles kwamen Barbies van Greenpeace in actie om Mattel op andere gedachten te brengen. Inmiddels zijn we met het bedrijf in gesprek. Het laatste nieuws kunt u lezen op www.greenpeace.nl/barbie.

Colofon

© September 2011
Stichting Greenpeace Nederland

GPM verschijnt 3 keer per jaar gedrukt en 4 keer per jaar digitaal. De online versie kunt u lezen op www.gpmagazine.nl. U kunt zich abonneren op ons online magazine via www.mygreenpeace.nl

ISSN: 0166-4506

Postadres: Postbus 3946,
1001 AS Amsterdam

Bezoekadres: Jollemanhof 15-17,
1019 GW Amsterdam

Voor administratieve vragen:
Service desk: 0800 422 33 44 (gratis)
of www.greenpeace.nl/contact

Rekeningnummer: 44

Opmerkingen en suggesties over de inhoud van **GPM** kunt u sturen naar redactie@greenpeace.nl

Hoofdredacteur: Annemiek van Bentem

Voor blinden en slechtzienden is een speciale digitale of gesproken versie van **GPM** beschikbaar via Dedicon (0486 486 486 of info@dedicon.nl)

GPM is gedrukt op 100 procent hergebruikt en chloorvrij gebleekt papier

Volg Greenpeace op
www.greenpeace.nl

Twitter:
@GreenpeaceNL

Facebook:
Greenpeace Nederland

Meld u aan voor onze actiemails via
www.greenpeace.nl/ikdoemee

GREENPEACE

ANBI · CBF KEUR VOOR GOEDE DOELEN · 100% Recycled